

Лекція 4. Забезпечення зайнятості та працевлаштування.

План.

1. Поняття зайнятості, категорії зайнятого населення. Державні гарантії у сфері зайнятості.
2. Державна служба зайнятості та її повноваження (самостійно).
3. Правові питання організації працевлаштування державною службою зайнятості.
4. Працевлаштування за допомогою посередницьких організацій.
5. Соціальний захист безробітного.

1. Поняття зайнятості, категорії зайнятого населення. Державні гарантії у сфері зайнятості

Відносини щодо забезпечення зайнятості і працевлаштування регулюються Законами України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” (2000 р.), “Про зайнятість населення” (1991 р.), КЗпП України (розділ III-А “Забезпечення зайнятості вивільнюваних працівників”, значним числом постанов КМУ, нормативними наказами міністерства праці та соціальної політики України, соціально-партнерськими угодами та колективними договорами.

Програмні документи:

- Основні напрями розвитку трудового потенціалу в Україні на період до 2010 року, затверджені Указом Президента України від 3.03.1999 р.;
- Основні напрями соціальної політики на період до 2004 року, затверджені Указом Президента України від 24.05.2000 р. №958/99.

Україною ратифіковано дві *Конвенції МОП* у сфері зайнятості – *Конвенцію МОП №2 про безробіття* 1919 р. (ратифіковано 4.02.1994) і *Конвенцію №122 про політику в галузі зайнятості* 1964 р. (ратифіковано 29.-5.1968 р.). водночас МОП прийняла ще низку конвенцій та рекомендацій у цій сфері, які не ратифіковано Україною: *Конвенція №34 про платні бюро найму* 1933 р.; *Конвенція №44 про допомогу особам, які є безробітними з незалежних від них обставин* 1934 р.; *Конвенція №88 про організацію служби зайнятості* 1948 р.; *Конвенція №96 про платні бюро з найму* (переглянута у 1949 р.); *Конвенція №168 про сприяння зайнятості та захист від безробіття* 1988 р.; *Конвенція №181 про приватні агентства зайнятості* 1997 р.

Питанням зайнятості і працевлаштування присвячено низку статей Європейської соціальної хартії (переглянутої).

Зайнятість – це діяльність громадян, пов’язана із задоволенням особистих та суспільних потреб і така, що, як правило, приносить їм дохід у грошовій або іншій формі (ст. 1 Закону України “Про зайнятість населення”).

Згідно з ч. 3 ст. 1 Закону України “Про зайнятість населення” до зайнятого населення належать громадяни:

- працюючі за наймом на умовах повного і неповного робочого дня (тижня) на підприємствах, в установах і організаціях незалежно від форм власності, у міжнародних та іноземних організаціях в Україні й за кордоном;
- громадяни, які самостійно забезпечують себе роботою, включаючи підприємців, осіб, зайнятих індивідуальною трудовою діяльністю, творчою діяльністю, членів кооперативів, фермери та члени їхніх сімей, що беруть участь у виробництві;
- обрані, призначені або затверджені на оплачувану посаду в органах державної влади, управління та громадських об’єднаннях;

- які проходять службу в Збройних Силах України, Службі безпеки України, Прикордонних військах України, внутрішньої та конвойної охорони і Цивільної оборони України, органах внутрішніх справ, інших військових формуваннях, створених відповідно до законодавства України, альтернативну (невійськову) службу;

- які проходять професійну підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації з відривом від виробництва; навчаються в денних загальноосвітніх школах і вищих навчальних закладах;

- працюючі громадяни інших країн, які тимчасово перебувають в Україні й виконують функції, не пов'язані з забезпеченням діяльності посольств і місій.

Державні гарантії зайнятості населення:

1) *основні* – такі, що мають загальний характер і стосуються всього населення;

2) *додаткові* – встановлені для окремих категорій населення.

Основні державні гарантії

Держава гарантує працездатному населенню у працездатному віці:

- добровільність праці, вибір або зміну професії та виду діяльності;
- захист від необґрунтованої відмови у прийнятті на роботу і незаконного звільнення;
- безплатне сприяння у підборі підходящої роботи і працевлаштування всіма доступними засобами, включаючи професійну орієнтацію і перепідготовку;
- компенсацію матеріальних витрат у зв'язку з направленням на роботу в іншу місцевість;
- виплату вихідної допомоги у передбачених законом випадках;
- безплатне навчання безробітних нових професій, перепідготовку в навчальних закладах або в системі державної служби зайнятості;
- виплату безробітним допомоги по безробіттю тощо.

Суттєвою державною гарантією соціального захисту громадян на випадок безробіття є створення в Україні спеціальної системи соціального страхування. Ці відносини регулюються Законом України “Про загальнообов’язкове соціальне страхування на випадок безробіття”.

Додаткові гарантії зайнятості для окремих категорій населення

Держава забезпечує надання додаткових гарантій щодо працевлаштування працездатним громадянам у працездатному віці, які потребують соціального захисту і не здатні на рівних конкурувати на ринку праці, у тому числі:

- жінкам, які мають дітей віком до шести років;
- одиноким матерям, які мають дітей віком до 14 років або дітей-інвалідів;
- молоді, яка закінчила або припинила навчання у середніх загальноосвітніх школах, професійно-технічних закладах освіти, звільнилася зі строкової військової або альтернативної служби і якій надається перше робоче місце, дітям (сиротам), які залишилися без піклування батьків, а також особам, яким виповнилося 15 років і які за згодою одного з батьків, можуть, як виняток, прийматися на роботу;
- особам передпенсійного віку (чоловікам по досягненні 58 років, жінкам – 53 років);
- особам, звільненим після відбуття покарання або примусового лікування.

Для працевлаштування зазначених категорій громадян місцеві державні адміністрації, виконавчі органи місцевих рад за поданням центрів зайнятості бронюють на підприємствах, в установах і організаціях, незалежно від форми власності, з численністю понад 20 осіб до 5% загальної кількості робочих місць за робітничими професіями (ст. 5 Закону України “Про загальнообов’язкове соціальне страхування на випадок безробіття”).

Законом України “Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні” від 21 березня 1991 р. встановлено спеціальні гарантії щодо забезпечення робочими місцями *інвалідів*. Норматив робочих місць для забезпечення працевлаштування інвалідів для підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності – 4% від загальної чисельності працюючих, а якщо працює від 15 до 25 осіб – у кількості одного робочого місця.

Уразі відмови в прийнятті на роботу громадянам з числа вказаних категорій у межах встановленої броні державна служба зайнятості стягує з підприємств штраф за кожну таку відмову в 50-кратному розмірі неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

3. Правові питання організації працевлаштування державною службою зайнятості.

Реєстрації в службі зайнятості підлягають: незайняті громадяни (у т.ч. особи, які здійснюють догляд за інвалідом I групи або дитиною-інвалідом у віці до 16 років, а також за пенсіонером, який за висновком медичної установи потребує стороннього догляду), інваліди та пенсіонери, які звертаються до державної служби зайнятості за сприянням у працевлаштуванні. Обліку підлягають: зайняті громадяни, які бажають змінити професію або місце роботи, працевлаштуватися за сумісництвом у вільний від навчання час і звернулися до державної служби зайнятості. Послуги служби зайнятості для громадян безоплатні.

У державній службі зайнятості повинні бути зареєстровані:

- працівники, трудовий договір з якими було розірвано з ініціативи власника або уповноваженого ним органу за п.1 ст.40 КЗпП, - протягом 7 календарних днів після звільнення;

- працівники, звільнені з підприємств незалежно від форм власності у зв'язку з відселенням або самостійним переселенням з території радіоактивного забруднення, - протягом 1 місяця після звільнення;

- військовослужбовці, звільнені з військової служби у зв'язку із скороченням чисельності або штату без права на пенсію, - протягом 7 календарних днів з дня поставлення на військовий облік військкоматами;

- громадяни, які втратили роботу внаслідок нещасного випадку на виробництві або настання професійного захворювання, і через це потребують професійної підготовки, перепідготовки чи підвищення кваліфікації, - протягом 7 календарних днів після звільнення.

За загальним правилом, до державної служби зайнятості особи мають право звертатися з 16 років. Як виняток, можуть бути зареєстровані й неповнолітні, які досягли 15 років, за згодою одного з батьків.

Особам, які звернулися за працевлаштуванням і зареєстровані службою зайнятості, протягом семи днів підшукується підходяща робота. Визначення підходящої роботи дає Закон України “Про зайнятість населення”. Для громадян, які втратили роботу і заробіток, підходящою вважається робота, що відповідає освіті, професії (спеціальності), кваліфікації працівника і надається в тій же місцевості, де він проживає. Заробітна плата повинна відповідати рівню, який особа мала за попередньою роботою з урахуванням середнього рівня, що склався в галузі відповідної області за минулий місяць. При пропонуванні підходящої роботи враховується трудовий стаж громадянина за спеціальністю, його попередня діяльність, вік, досвід, становище на ринку праці, тривалість періоду безробіття.

Для громадян, які *вперше* шукають роботу і не мають професії (спеціальності), підходящою вважається робота, яка потребує попередньої професійної підготовки, або оплачувана робота (включаючи роботу тимчасового характеру), яка не потребує професійної підготовки, а для громадян, які бажають відновити трудову діяльність після перерви тривалістю понад шість місяців, - робота за спеціальністю, що потребує попередньої

перепідготовки чи підвищення кваліфікації, а в разі неможливості її надання – інша оплачувана робота за спорідненою професією (спеціальністю).

Для громадян, які працювали не за професією (спеціальністю) понад шість місяців, підходящою вважається робота, яку вони виконували за останнім місцем роботи, а робота за основною професією може бути підходящою за умови попередньої перепідготовки чи підвищення кваліфікації з урахуванням потреб ринку праці в цій професії.

У разі неможливості надання громадянину роботи за професією (спеціальністю) протягом шести місяців безробіття підходящою вважається робота, яка потребує зміни професії з урахуванням здібностей громадянина, колишнього досвіду, доступних для нього видів навчання та потреб ринку праці у цій професії.

Державна служба зайнятості не несе обов'язку направляти усіх бажаючих на навчання до будь-якого навчального закладу чи для підвищення кваліфікації. Відповідно до ст. 24 Закону України “Про зайнятість населення” *професійна підготовка, підвищення кваліфікації і перепідготовка осіб, зареєстрованих у службі зайнятості можуть провадитися лише в таких випадках*: неможливість підібрати підходящу роботу через відсутність у громадянина необхідної професійної кваліфікації; необхідність змінити кваліфікацію у зв'язку з відсутністю роботи, яка відповідає професійним навикам громадянина; втрата здатності виконання роботи за попередньою професією; пошук роботи вперше і відсутність професії (спеціальності).

Законодавством передбачено особливості працевлаштування окремих категорій громадян: напр., *інвалідів* (Закон України від 12.03.1991 р. “Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні”; Положення про робоче місце інваліда і про порядок працевлаштування інвалідів, затв. постановою КМУ від 3.05.1995 р. №314); *випускників вищих навчальних закладів* (Порядок працевлаштування працівників вищих навчальних закладів, підготовка яких здійснювалася за державним замовленням, затв. постановою КМУ від 22.08.1996 р. №992; Положення про сприяння в працевлаштуванні випускників державних вищих навчальних і професійних навчально-виховних закладів України, затв. Наказом Міністерства освіти України від 23.03.1994 р. №79); *вивільнюваних працівників (ст. 49-2 КЗпП)*; *осіб, звільнених з місць позбавлення волі*; *осіб, звільнених з рядів Збройних Сил або з альтернативної служби та ін.*

Громадяни мають право займатися трудовою діяльністю у період тимчасового перебування за кордоном, якщо вона не суперечить чинному законодавству України і країни перебування. Україна уклала низку угод з урядами інших держав щодо працевлаштування і соціального захисту громадян, також укладено угоди щодо співробітництва в галузі трудової міграції та соціального захисту трудівників-мігрантів (СНД, 15.04.1994), боротьби з незаконною міграцією (у рамках СНД, 6.03.1998 р.).

4. Працевлаштування за допомогою посередницьких організацій.

У західних країнах посередництво при працевлаштуванні здійснюють державні та приватні біржі праці. Нині на Заході відбувається інтенсивна комерціалізація посередництва при працевлаштуванні.

В Україні, крім державної служби зайнятості, посередницьку діяльність у працевлаштуванні здійснюють суб'єкти підприємницької діяльності. Ст. 18 Закону України “Про зайнятість населення” передбачено, що суб'єкти підприємницької діяльності можуть надавати платні послуги, пов'язані з профорієнтацією населення, посередництвом у працевлаштуванні громадян в Україні та за кордоном лише на підставі *дозволу (ліцензії)*. При наданні зазначених послуг без ліцензії державна служба зайнятості стягує із суб'єктів

підприємницької діяльності штраф у 50-кратному розмірі н.м.д.г за кожну особу, якій надавалися такі послуги, та припиняє цей вид їх діяльності.

Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з посередництва у працевлаштуванні на роботу за кордоном, затв. наказом Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва міністерства праці та соціальної політики №155/534 від 19.12.2001 р.

Органом ліцензування цього виду господарської діяльності є Міністерство праці та соціальної політики України. термін дії ліцензії - 3 роки.

Посередником вважається суб'єкт господарювання, який отримав ліцензію на посередництво у працевлаштуванні на роботу за кордоном, а останнє розглядається як надання суб'єктами господарювання послуг з пошуку роботи відповідно до заявок роботодавців щодо незайнятих робочих місць та надання інформаційно-консультативних послуг щодо можливостей працевлаштування, умов та розмірів оплати праці, найменування та місцезнаходження роботодавців. Посередник зобов'язаний: провадити посередництво у працевлаштуванні за наявності у нього ліцензії, укладення зовнішньоекономічного договору та дотримання Ліцензійних умов, законодавства та міжнародних договорів України; зареєструватися у місцевому центрі зайнятості за своїм місцезнаходженням як платник страхових внесків до Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття; подавати місцевим органам державної служби зайнятості статистичну звітність і т.п.

Національний посередник повинен укласти *зовнішньоекономічний договір* (контракт) з іноземним суб'єктом господарювання (роботодавцем чи посередником) про посередництво у працевлаштуванні за кордоном. З укладенням зовнішньоекономічного договору посередник повинен отримати від свого іноземного партнера: копію дозволу на працевлаштування громадян України, виданого роботодавцю уповноваженим органом країни працевлаштування, якщо зовнішньоекономічний договір укладено з роботодавцем (крім випадків посередництва у працевлаштуванні моряків на судна іноземних власників); копію дозволу (ліцензії) на провадження посередницької діяльності у працевлаштуванні громадян України, якщо зовнішньоекономічний договір укладено з посередником; копію документа (витяг із торговельного, банківського чи судового реєстру), що підтверджує факт реєстрації іноземного суб'єкта господарської діяльності у країні місцезнаходження, якщо зовнішньоекономічний договір передбачає тільки посередництво у працевлаштуванні моряків на судна іноземних власників. Необхідним є також засвідчений іноземним роботодавцем *проект трудового договору*, який повинен містити основні реквізити роботодавця, професійні вимоги до працівника, відомості про характер роботи, умови праці, її оплати ат проживання на території країни працевлаштування, соціального захисту, термін дії договору, умови його поновлення та розірвання тощо.

Посередник під час надання клієнту послуг з посередництва у працевлаштуванні на роботу за кордоном зобов'язаний у письмовій формі укласти з ним *договір*, який повинен містити таку інформацію: дату, місце укладення договору; найменування посередника, номер та дату видачі ліцензії на посередництво; місцезнаходження посередника; відомості про клієнта; визначення предмету договору: надання послуг з пошуку роботи за кордоном; місце підписання трудового договору з роботодавцем; права, обов'язки та відповідальність сторін; умови змін, розірвання та анулювання договору; порядок вирішення спірних питань; визначення форс мажорних обставин та дії сторін у разі їх настання; перелік додаткових послуг, що можуть бути надані посередником за плату; термін дії договору; реквізити сторін договору.

1. Соціальний захист безробітного

У разі відсутності підходящої роботи громадянинові надається статус безробітного. Відповідно до ст. 2 Закону України “Про зайнятість населення” *безробітними* визнаються працездатні громадяни працездатного віку, які через відсутність роботи не мають заробітку або інших передбачених законодавством доходів і зареєстровані в державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, здатні приступити до підходящої роботи.

Рішення про надання громадянам статусу безробітних приймається державною службою зайнятості за їх особистими заявами з 8-го дня після реєстрації в центрі зайнятості за місцем проживання. Не можуть бути визнані безробітними громадяни:

- а) у віці до 16 років, за винятком тих, які працювали і були звільнені у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці, реорганізацією, перепрофілюванням і ліквідацією підприємства;
- б) які уперше шукають роботу і не мають професії (спеціальності) у т.ч. випускники загальноосвітніх шкіл, у разі відмови їх від проходження професійної підготовки або від оплачуваної роботи, включаючи роботу тимчасового характеру;
- в) які відмовилися від двох пропозицій підходящої роботи з моменту реєстрації їх у службі зайнятості як осіб, які шукають роботу;
- г) які мають право на пенсію відповідно до законодавства України.

Громадяни, які відмовилися від двох пропозицій підходящої роботи, знімаються з обліку і їм протягом 6 місяців надаються лише консультаційні послуги. Після закінчення 6 місяців вони можуть зареєструватися повторно як такі, що шукають роботу.

Право громадян на соціальний захист у випадку безробіття з незалежних від них причин – конституційне право громадян (ст. 46 Конституції України). відповідно до Закону України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” від 2.03.2000 суб'єктами страхування є *застраховані особи* (у певних випадках - члени їх сімей та інші особи), *страхувальники* та *страховик*.

Застраховані особи – наймані працівники, на користь яких здійснюється страхування на випадок безробіття. Не підлягають страхуванню працюючі пенсіонери та особи, в яких виникло право на пенсію; іноземці та особи без громадянства, які тимчасово працюють за наймом в Україні, якщо інше не передбачено міжнародними договорами в Україні. Закон також надає право на забезпечення за соціальним страхуванням на випадок безробіття й незастрахованим особам – зокрема, військовослужбовцям Збройних Сил, Прикордонних військ, Служби безпеки, органів внутрішніх справ, звільнених з військової служби у зв'язку зі скороченням чисельності або штату без права на пенсію, та особам, які вперше шукають роботу. Особи, які забезпечують себе роботою самостійно, фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, особи, які виконують роботи згідно з цивільно-правовими угодами мають право на забезпечення за умови сплати страховику страхових внесків.

Страхувальниками є роботодавці та самі застраховані особи, які сплачують страхові внески. *Страховиком* є Фонд загальнообов’язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття. *Об'єктом* страхування є страховий випадок – подія, через яку застраховані особи втратили заробітну плату або інші доходи внаслідок втрати роботи з незалежних від них обставин та зареєстровані в установленому порядку як безробітні. Страховим випадком також вважається обставина, за якою застраховані особи опинилися в стані *часткового безробіття* (простій на підприємстві).

Види грошового забезпечення за соціальним страхуванням на випадок безробіття:

- допомога по безробіттю, у т.ч. одноразова її виплата для організації безробітним підприємницької діяльності;
- допомога по частковому безробіттю;
- матеріальна допомога у період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації безробітного;
- одноразова матеріальна допомога безробітному та непрацевдатним особам, які перебувають на його утриманні;
- допомога на поховання у разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні.

Соціальні послуги безробітним:

- професійна підготовка або перепідготовка, підвищення кваліфікації або профорієнтація;
- пошук підходящої роботи та сприяння у працевлаштуванні, у тому числі шляхом надання роботодавцю дотації на створення додаткових робочих місць та фінансування оплачуваних громадських робіт для безробітних;
- інформаційні та консультаційні послуги, пов'язані з працевлаштуванням.

Застраховані особи, визнані у встановленому порядку безробітними, які протягом 12 місяців, що передували початку безробіття, працювали на умовах повного або неповного робочого дня не менше 26 календарних тижнів та сплачували страхові внески, мають право на допомогу залежно від страхового стажу. До 2 років – 50%; від 2 до 6 років – 55%; від 6 до 10 років – 60%; понад 10 років – 70%. Залежно від тривалості безробіття допомога по безробіттю визначається у відсотках до визначеного розміру: перші 90 календарних днів – 100%; протягом наступних 90 календарних днів – 80; у подальшому – 70%. Для певного кола осіб допомога призначається без урахування тривалості страхового стажу (які працювали менше 26 календарних тижнів; які бажають відновити трудову діяльність після тривалої перерви (більше 6 місяців); звільнені з останнього місця роботи з підстав, передбачених ст. 37, пп.3, 4, 7, 8 ст. 40 КЗпП України).

Допомога виплачується з 8-го дня після реєстрації застрахованої особи в державній службі зайнятості. Загальна тривалість виплати допомоги не може перевищувати 360 календарних днів протягом двох років, а для осіб перед пенсійного віку (за 2 роки до настання права на пенсію) – 720 календарних днів. Допомога особам, які звільнилися з останнього місця роботи за власним бажанням без поважних причин призначається відповідно до наведеного вище порядку і її виплата починається з 91-го календарного дня.

Безробітним, у яких закінчився строк виплати допомоги по безробіттю, призначається *матеріальна допомога по безробіттю*, за умови, що середньомісячний сукупний дохід на члена сім'ї не перевищує прожиткового мінімуму. Така допомога надається протягом 180 календарних днів у розмірі 75% прожиткового мінімуму.

Державний нагляд у сфері страхування на випадок безробіття здійснює міністерство праці та соціальної політики України.

Тема 7. ПРАВОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ГРОМАДЯН

План

- 1. *Поняття зайнятості населення. Правове регулювання працевлаштування громадян України***
- 2. *Державні гарантії права на вибір виду зайнятості в Україні***
- 3. *Поняття працевлаштування та його правові форми***
- 4. *Поняття безробітного і його правове становище***

1. *Поняття зайнятості населення. Правове регулювання працевлаштування громадян України*

Основні принципи державної політики зайнятості населення проявляються у забезпеченні рівних можливостей усім громадянам незалежно від походження, соціального і майнового стану, расової та національної належності, статі, віку, політичних переконань, ставлення до релігії в реалізації права на вільний вибір виду діяльності відповідно до здібностей та професійної підготовки з урахуванням особистих інтересів і суспільних потреб; сприянні забезпеченню ефективної зайнятості, запобіганні безробіттю, створенню нових робочих місць та умов для розвитку підприємництва, координації діяльності у сфері зайнятості з іншими напрямками економічної і соціальної політики на основі державної та регіональних програм зайнятості, співробітництві професійних спілок; асоціацій та спілок підприємств, власників підприємств або уповноважених ними органів у взаємодії з органами державної виконавчої влади в розробці, реалізації та контролі за виконанням заходів, спрямованих на забезпечення зайнятості населення; міжнародному співробітництві у розв'язанні проблем зайнятості населення, включаючи працю громадян України за кордоном та іноземних громадян в Україні.

Служба зайнятості в Україні утворена Постановою Кабінету Міністрів України від 21 грудня 1990 р. № 381 «Про створення державної служби зайнятості України». Постановою Кабінету Міністрів України від 24 червня 1991 р. № 47 затверджено Положення про державну службу зайнятості. Цим Положенням державна служба зайнятості визнана централізованою структурою спеціальних органів, утворених для комплексного вирішення питань регулювання зайнятості населення, професійної орієнтації, працевлаштування і соціальної підтримки тимчасово непрацюючих громадян.

Державна служба зайнятості складається з Центру зайнятості Міністерства праці та соціальної політики України, центру зайнятості Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міжрайонних, міських і районних у місті центрів зайнятості. До складу служби зайнятості входять також центри професійної орієнтації, навчальні заклади професійної підготовки незайнятого населення, інформаційно-обчислювальні центри, територіальні та спеціалізовані бюро зайнятості, центри трудової реабілітації населення.

Місцеві центри зайнятості та інші органи державної служби зайнятості підпорядковуються Міністерству праці України та відповідним органам місцевої державної адміністрації.

Громадяни мають право на безплатне сприяння державної служби зайнятості. За сприянням у працевлаштуванні можуть звертатися усі незайняті громадяни, які бажають змінити місце роботи, працевлаштуватися за сумісництвом чи у вільний від навчання час.

Порядок реєстрації, перереєстрації та ведення обліку громадян, які шукають роботу, і безробітних, виплата допомоги по безробіттю, а також умови надання матеріальної допомоги в період професійної підготовки та перепідготовки визначені Положенням, що затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 27 квітня 1998 р. № 578.

Правові норми про зайнятість населення поширюються на громадян України, іноземних громадян і осіб без громадянства, що постійно проживають в Україні, якщо інше не передбачено законодавством. Якщо міжнародним договором або угодою, укладеною Україною, встановлені інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством про зайнятість, то застосовуються правила міжнародних договорів і угод.

Зайнятість населення є проблемою не тільки національною, а й міжнародною.

2. *Державні гарантії права на вибір виду зайнятості в Україні*

Гарантії забезпечення права громадян на працю визначені в статті 5 № КЗпП в редакції Закону України від 5 липня 1995 р. Держава гарантує працездатним громадянам, які постійно проживають на території України, вільний вибір виду діяльності: безплатне сприяння державними службами зайнятості у підборі підходящої роботи і працевлаштуванні відповідно до покликання, здібностей, професійної підготовки, освіти з урахуванням суспільних потреб; надання підприємствами відповідно до їх попередньо поданих заявок роботи за фахом випускникам державних вищих навчальних закладів; безплатне навчання безробітних новим професіям, перепідготовку з виплатою стипендій; компенсацію відповідно до законодавства матеріальних витрат у зв'язку з направленням на роботу в іншу місцевість; правовий захист від необгрунтованої відмови у прийнятті на роботу і незаконного звільнення, а також сприяння у збереженні роботи.

Усі незайняті громадяни, які звертаються до державної служби зайнятості за сприянням у працевлаштуванні, підлягають реєстрації, в тому числі пенсіонери, інваліди та молодь, яка закінчила

загальноосвітні школи, професійні навчально-виховні заклади. Під час реєстрації кожна особа самостійно або із застосуванням автоматизованої системи за допомогою працівника державної служби зайнятості заповнює картку персонального обліку громадянина, який шукає роботу, і особистим підписом підтверджує достовірність внесених до неї даних та ознайомлюється з пам'яткою «Ваші права — Ваші обов'язки». Форма цієї картки персонального обліку затверджена Міністерством праці та соціальної політики України.

Реєстрація та облік громадян, які звертаються за сприянням у працевлаштуванні, здійснюється державною службою зайнятості за місцем постійного проживання (постійної або тимчасової прописки) за умови пред'явлення паспорта і трудової книжки, а у разі потреби — військового квитка, документа про освіту або документів, які їх замінюють. Іноземні громадяни і особи без громадянства реєструються та обліковуються тільки при наявності постійної прописки.

При відсутності у громадянина паспорта його може замінити довідка, яка видається житлово-експлуатаційною конторою або місцевим органом внутрішніх справ із зазначенням місця постійного проживання особи. Громадяни до 16 років повинні пред'явити свідоцтво про народження та довідку житлово-експлуатаційної контори або органів місцевого самоврядування із зазначенням місця проживання.

У разі відсутності трудової книжки громадянин, який вперше шукає роботу, повинен пред'явити паспорт, диплом або інший документ про освіту чи професійну підготовку, а звільнені військовослужбовці — військовий квиток.

Громадяни, які втратили роботу внаслідок нещасного випадку на виробництві або настання професійного захворювання і через це потребують професійної підготовки, перепідготовки чи підвищення кваліфікації, повинні пред'явити довідку медико-соціальної експертної комісії щодо професійної придатності.

Випускники вищих навчальних закладів, підготовка яких здійснювалась за державним замовленням, яким відмовлено у прийнятті на роботу за місцем призначення, подають направлення на роботу і скріплену печаткою замовника довідку про відмову в працевлаштуванні або довідку про самостійне працевлаштування, форми якої затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 1996 року № 992.

Випускники професійно-технічних училищ пред'являють довідку про надання можливості самостійного працевлаштування. При відсутності у них такої довідки їм надаються протягом календарного року з дня закінчення навчання консультаційні послуги.

Громадяни, звільнені з підприємств у зв'язку з відселенням з території радіоактивного забруднення, при відсутності у них запису в трудовій книжці про причини звільнення подають довідку про відселення або самостійне переселення, видану місцевою державною адміністрацією чи органом місцевого самоврядування.

Громадяни, які втратили роботу в колективних сільськогосподарських підприємствах, у тому числі звільнені у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці, пред'являють довідку про вихід із складу членів сільськогосподарського підприємства, сільськогосподарського колективу, сільськогосподарського акціонерного товариства, видану цим підприємством, кооперативом, товариством.

Особи, які одержують пенсію, пред'являють пенсійне посвідчення або посвідчення інваліда.

Працівники, трудовий договір з якими було розірвано з ініціативи власника або уповноваженого ним органу у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці, в тому числі ліквідацією, реорганізацією або перепрофілюванням підприємства, скороченням чисельності або штату працівників, реєструються в державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, протягом семи календарних днів після звільнення.

Якщо звільнення з підприємств відбулося у зв'язку з відселенням або самостійним переселенням з території радіоактивного забруднення, громадяни реєструються у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, протягом одного місяця після звільнення.

Військовослужбовці, звільнені з військової служби у зв'язку із скороченням чисельності або штату без права на пенсію, реєструються у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, протягом семи календарних днів з дня поставлення на військовий облік військовими комісаріатами.

Громадяни, які втратили роботу внаслідок нещасного випадку на виробництві або настання професійного захворювання, і через це потребують професійної підготовки, перепідготовки чи підвищення кваліфікації, реєструються у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, протягом семи календарних днів після звільнення.

У випадках, коли законодавством визначений певний строк реєстрації, а громадянин без поважних причин своєчасно не зареєструвався у державній службі зайнятості як такий, що шукає роботу, він втрачає передбачені пільги, а умови виплати допомоги по безробіттю та її розмір

встановлюються на загальних підставах. Поважними причинами вважаються хвороба громадянина, смерть близьких родичів, догляд за хворою дитиною віком до 14 років відповідно до медичного висновку, переведення чоловіка або дружини на роботу в іншу місцевість, переїзд на інше місце проживання тощо.

Громадяни, які протягом семи календарних днів не зареєструвалися у державній службі зайнятості через хворобу чи з інших поважних причин, повинні звернутися до центру зайнятості на наступний день після хвороби чи іншої поважної причини і зареєструватися як такі, що шукають роботу. У разі порушення цього строку вони втрачають передбачені законодавством особливі гарантії, а умови виплати допомоги по безробіттю та її розмір встановлюються на загальних підставах. На загальних підставах реєструються також громадяни України, які працювали в зарубіжних країнах, у тому числі і країнах СНД.

Громадянам, зареєстрованим у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, протягом семи календарних днів з моменту реєстрації підбирається підходяща робота. Якщо громадянин в період пошуку роботи не відвідував центр зайнятості у призначені дні через хворобу або з інших поважних причин, що підтверджуються документами, строк підбору підходящої роботи відповідно подовжується на цей строк.

Громадяни, які зареєстровані на загальних підставах у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, і відмовилися в період пошуку роботи від двох пропозицій підходящої роботи, не можуть бути визнані безробітними. Такі особи знімаються з обліку, і їм протягом шести місяців надаються консультаційні послуги. Після закінчення шести місяців з дня зняття з обліку вони можуть зареєструватися повторно у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу.

Працівники, які зареєстровані у державній службі зайнятості і мають особливі гарантії, у випадку відмови від двох пропозицій підходящої роботи в період пошуку роботи втрачають право на отримання статусу безробітного строком на три місяці з подальшою реєстрацією на загальних підставах як таких, що шукають роботу.

Неповнолітні, які досягли 15 років і звернулися до державної служби зайнятості за сприянням у працевлаштуванні, можуть, як виняток, бути зареєстровані як такі, що шукають роботу, за згодою одного з батьків або осіб, що їх замінюють.

Громадяни, зареєстровані у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, і безробітні зобов'язані сприяти своєму працевлаштуванню, виконувати всі рекомендації центру зайнятості, відвідувати центр зайнятості у строки, встановлені працівником цієї служби.

3. *Поняття працевлаштування та його правові форми*

Для тих громадян, які втратили роботу, Українська держава забезпечує можливості підшукування підходящої роботи. Підходящою роботою вважається робота, що відповідає освіті, професії (спеціальності), кваліфікації працівника і надається в тій же місцевості, де він проживає. Заробітна плата повинна відповідати рівню, який особа мала за попередньою роботою з урахуванням її середнього рівня, що склався в галузі відповідного регіону за минулий місяць.

При пропонуванні громадянину підходящої роботи враховуються його трудовий стаж за спеціальністю, його попередня діяльність, вік, досвід, становище на ринку праці, тривалість періоду безробіття.

Для громадян, які вперше шукають роботу і не мають професії (спеціальності), підходящою вважається робота, що потребує попередньої професійної підготовки, а для громадян, які бажають поновити трудову діяльність після перерви тривалістю понад шість місяців, — робота, що не потребує попередньої перепідготовки чи підвищення кваліфікації, а в разі неможливості її надання — інша оплачувана робота. Така робота може носити навіть тимчасовий характер.

У разі неможливості надання громадянину роботи за професією (спеціальністю) після закінчення періоду виплати допомоги по безробіттю підходящою може вважатися робота, що потребує зміни професії (спеціальності) з урахуванням здібностей громадянина, колишнього досвіду і доступних для нього засобів навчання.

За рішенням місцевих органів державної виконавчої влади можуть встановлюватись транспортна доступність та інші критерії підходящої роботи, що посилюють соціальний захист населення.

Працевлаштування оформляється шляхом укладення трудового договору, контракту або угоди відповідно до законодавства про працю.

Якщо підходяща робота відсутня, громадяни, які звернулися до державної служби зайнятості як особи, що шукають роботу, мають право на безплатну професійну орієнтацію, консультацію, підготовку, перепідготовку, одержання відповідно інформації з метою вибору виду діяльності, професії, м роботи, режиму праці.

З метою сприяння зайнятості населення, задоволення потреб громадян у праці Кабінетом Міністрів України і місцевими органами державної виконавчої влади розробляються річні довгострокові державна і територіальні програми зайнятості зселення.

З метою забезпечення зайнятості населення і розвитку окремих регіонів України розробляються заходи щодо сприяння добровільному переселенню громадян і членів їх сімей з виділенням відповідних матеріальних ресурсів і фінансових коштів. Порядок розробки і реалізації цих заходів, а також надання пільг цим громадянам визначається законодавством України про порядок переселення сімей та організований набір робітників.

Тим, хто виявив бажання переселитись, видається направлення на переселення та працевлаштування. В це направлення а переселення вписуються всі члени сім'ї. Враховуються також тимчасово відсутні члени сім'ї, наприклад військовослужбовці строкової служби, особи, які навчаються, тощо.

Громадські роботи — це загальнодоступні види тимчасової трудової діяльності безробітних або частково незайнятих громадян, що не потребують, як правило, спеціальної професійної підготовки.

Однією з форм міжтериторіального перерозподілу робочої сили, спрямованої на регулювання ринку праці та сприяння зайнятості населення, є організація сезонних робіт. Порядок організації сезонних робіт регулюється Положенням, що затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 27 квітня 1998 р. № 578. Сезонними вважаються роботи, які через природні і кліматичні умови виконуються не весь рік, а протягом певного періоду (сезону), але не більше 6 місяців.

Громадяни, зареєстровані у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, і безробітні, які виявили бажання працювати на сезонних роботах, знімаються з обліку. В картці персонального обліку робиться запис про працевлаштування на сезонну роботу, зазначається номер договору між центром зайнятості і підприємством та дата початку роботи.

Після закінчення строку дії договору громадяни мають право на перереєстрацію в державній службі зайнятості за місцем постійного проживання.

Громадяни, які були зняті з обліку у зв'язку з виїздом на сезонні роботи, у разі повторного звернення до центру зайнятості підлягають реєстрації, і на них заповнюється нова картка персонального обліку громадянина, який шукає роботу, чи безробітного.

Громадяни, які самостійно прибули з іншого регіону до трудонедостатнього регіону в пошуках сезонної роботи і звернулися до місцевого центру зайнятості за сприянням у працевлаштуванні, реєструються у центрі зайнятості за місцем тимчасового перебування. При направленні на підприємство заповнюється персональна картка обліку громадян, які звернулися по державній службі зайнятості за сприянням у працевлаштуванні на сезонні роботи.

4. *Поняття безробітного і його правове становище*

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про зайнятість населення» безробітними визнаються працездатні громадяни працездатного віку, як такі, що не мають заробітку або інших передбачених законодавством доходів і зареєстровані у державній службі зайнятості, шукають роботу, готові та здатні приступити до неї. Працездатним вважається вік у жінок від 16 до 55 років, у чоловіків — від 16 до 60 років.

У разі неможливості надати безробітному підходящу роботу йому може бути запропоновано пройти професійну підготовку або підвищити свою кваліфікацію. Тому не можуть бути визнані безробітними особи, які вперше шукають роботу і не мають професії (спеціальності), в тому числі випускники загальноосвітніх шкіл, у разі відмови їх від проходження професійної підготовки або від оплачуваної роботи, включаючи роботу тимчасового характеру.

Не можуть бути визнані безробітними громадяни, які мають право на пенсію, а також особи, які відмовились від двох пропозицій підходящої роботи з моменту реєстрації їх у службі зайнятості як таких, що шукають роботу. При цьому вони втрачають право на надання їм статусу безробітного строком на три місяці з подальшою перереєстрацією.

Зареєстровані службою зайнятості громадяни набувають статусу безробітного у випадку, коли протягом семи календарних днів з дня реєстрації їм не було запропоновано підходящої роботи. Рішення про надання громадянину статусу безробітного приймається керівником центру зайнятості, де громадянин зареєструвався як такий, що шукає роботу.

Громадянин, визнаний безробітним, має право на допомогу по безробіттю. Допомога надається з восьмого дня після реєстрації громадянина у державній службі зайнятості до вирішення питання про його працевлаштування, але не більше 360 календарних днів протягом двох років; для осіб передпенсійного віку — до 720 календарних днів, а громадянам, які бажають відновити трудову діяльність після тривалої (більше шести місяців) перерви, та громадянам, які вперше шукають роботу, допомога по безробіттю виплачується не більше 180 календарних днів.

Громадянам, зареєстрованим на загальних підставах в державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, визнаними безробітними, допомога по безробіттю виплачується у розмірі не менше 50 відсотків середньої заробітної плати, що склалася в народному господарстві відповідної області за минулий місяць, і не нижче встановленого законодавством розміру мінімальної заробітної плати, якщо громадянин протягом 12 місяців, що передували початку безробіття, працював не менше 26 календарних тижнів. У всіх інших випадках, включаючи громадян, які шукають роботу вперше або після тривалої більше шести місяців, перерви, допомога по безробіттю встановлюється у розмірі не нижче розміру мінімальної заробітної плати.

Працівникам, трудовий договір з яким було розірвано з ініціативи власника або уповноваженого ним органу в зв'язку із змінами в організації виробництва і праці, в тому числі ліквідацією, реорганізацією, перепрофілюванням підприємств, скороченням чисельності або штату працівників, і військовослужбовцям, звільненим з військової служби в зв'язку із скороченням чисельності або штату без права на пенсію, за умови їх реєстрації в службі зайнятості протягом семи календарних днів після звільнення як таких, що шукають роботу, надається допомога по безробіттю у розмірі 100 відсотків середньої заробітної плати за останнім місцем роботи протягом 60 календарних днів, 75 відсотків — протягом 90 календарних днів і 50 відсотків — протягом наступних 210 календарних днів, але не більше середньої заробітної плати, що склалася в народному господарстві відповідної області за минулий місяць, і не нижче встановленого законодавством розміру мінімальної заробітної плати.

На період професійного перенавчання з відривом від виробництва за працівниками зберігається по новому місцю роботи середня заробітна плата за попереднім місцем роботи.

Працівникам, звільненим з роботи у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці, надається право на достроковий вихід на пенсію за півтора року до встановленого законодавством строку, якщо вони мають встановлені законодавством про пенсійне забезпечення необхідний загальний трудовий стаж, у тому числі на пільгових умовах. Виграти, пов'язані із достроковим виходом на пенсію, здійснюються за рахунок коштів Пенсійного фонду України з наступним відшкодуванням цих витрат із державного фонду сприяння зайнятості населення.

Громадянам, зареєстрованим у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, і безробітні, трудовий договір з якими було розірвано з ініціативи власника або уповноваженого ним органу в зв'язку із змінами в організації виробництва і праці, скороченням чисельності або штату працівників, в період професійної підготовки і перепідготовки виплачується матеріальна допомога в розмірі 75 відсотків їх середньої заробітної плати за останнім місцем роботи, але не більше середньої заробітної плати, що склалася в народному господарстві відповідної області за минулий місяць, і не нижче встановленого законодавством розміру мінімальної заробітної плати.

Якщо громадяни зареєстровані у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, на загальних підставах, допомога по безробіттю виплачується з восьмого дня після реєстрації, але не більше 360 календарних днів протягом двох років. Для осіб передпенсійного віку (чоловікам по досягненні 58 років, жінкам — 53 років) допомога по безробіттю виплачується до 720 календарних днів. Громадянам, які бажають відновити трудову діяльність після тривалої, більше шести місяців, перерви, а також громадянам, які вперше шукають роботу, допомога по безробіттю виплачується не більше 180 календарних днів.

Цим громадянам гарантується виплата допомоги по безробіттю у розмірі не менше 50 відсотків середньої заробітної плати за попереднім місцем роботи, але не більше середньої заробітної плати, що склалася в народному господарстві відповідної області за минулий місяць, і не нижче встановленого законодавством розміру мінімальної заробітної плати, якщо громадянин протягом 12 місяців, що передували початку безробіття, працював не менш 26 календарних тижнів.

У всіх інших випадках виплати допомоги по безробіттю, включаючи громадян, які шукають роботу вперше або після тривалої перерви більше шести місяців, допомога виплачується у розмірі не нижче встановленого законодавством розміру мінімальної заробітної плати.

Громадянам, які звільнилися з підприємств не у зв'язку із змінами у виробництві і праці, скороченням чисельності та штату працівників, а з інших причин, або які вперше шукають роботу, тривалий час, більше шести місяців, не працюють, або закінчили навчання у професійно-технічних і вищих закладах освіти, звільнилися зі строкової військової або альтернативної (невійськової) служби, зареєстрованим у державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, і безробітні, у період професійної підготовки і перепідготовки виплачується матеріальна допомога у розмірі допомоги по безробіттю, передбаченої для цієї категорії громадян.

Виплата допомоги по безробіттю може відкладатись на сірок до трьох місяців і припинятись на строк до трьох місяців. Припинятись допомога по безробіттю і матеріальна допомога може у разі працевлаштування безробітного; поновлення безробітного на роботі за рішенням суду; вступу до

навчального закладу на навчання з відривом від виробництва; проходження професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації за направленням державної служби зайнятості; призову на строкову військову або альтернативну (невійськову) службу; набрання законної сили вироком суду про позбавлення волі або направлення на лікування до лікувально-трудоного профілакторію; отримання права на пенсію; переїзду на постійне місце проживання в іншу місцевість (район, місто); закінчення строку їх виплати; одержання допомоги по безробіттю або матеріальної допомоги по безробіттю обманним шляхом; подання письмової заяви про бажання здійснювати догляд за дитиною до досягнення нею трирічного віку; подання до державної служби зайнятості письмової заяви про відмову від послуг державної служби зайнятості; смерті безробітного.

Відкладатись на строк до трьох місяців допомога по безробіттю може у разі надання громадянину відповідно до встановленого порядку вихідної допомоги та інших виплат при вивільненні з підприємств, що забезпечують часткову чи тимчасову компенсацію втраченого заробітку, крім державної допомоги сім'ям з дітьми та допомоги, виплачуваної з громадських фондів; звільнення з дисциплінарних підстав розірвання трудового договору (систематичне невиконання працівником без поважних причин покладених на нього трудових обов'язків, прогул без поважних причин, поява на роботі в нетверезому стані, вчинення за місцем роботи розкрадання майна власника, одноразове грубе порушення трудових обов'язків керівним працівником), а також у зв'язку з втратою довір'я та вчинення працівником, який виконує виховні функції, аморального проступку, не сумісного з продовженням даної роботи; порушення громадянином у період пошуку роботи та безробіття обов'язку сприяти своєму працевлаштуванню відповідно до рекомендацій працівників державної служби зайнятості; звільнення громадянина з останнього місця роботи за власним бажанням без поважних причин.

Виплата допомоги по безробіттю та матеріальної допомоги по безробіттю може припинятись на строк до трьох місяців у разі відмови громадянина від двох пропозицій підходящої роботи; приховування від державної служби зайнятості відомостей про працевлаштування на тимчасову роботу в період одержання допомоги по безробіттю; порушення громадянином умов і строків його реєстрації як безробітного; перереєстрації як безробітного; перереєстрації безробітного, який був знятий з обліку за невідвідування центру зайнятості більше місяця без поважних причин та не сприяв своєму працевлаштуванню; відмови від роботи за спеціальністю, набутою після перенавчання за направленням служби зайнятості; припинення у навчальних закладах підвищення кваліфікації та перепідготовки без поважних причин.

Строк, на який припиняється виплата допомоги по безробіттю або матеріальної допомоги по безробіттю, зараховується до загального періоду виплати допомог, що виплачуються громадянам, зареєстрованим у державній службі зайнятості на загальних підставах, і матеріальної допомоги після закінчення строку виплати допомоги по безробіттю.

Матеріальна допомога по безробіттю може бути призначена безробітному після закінчення строку виплати допомоги по безробіттю тривалістю 180 календарних днів у розмірі до 75 відсотків встановленої законодавством мінімальної заробітної плати за умови, що середньомісячний сукупний дохід на члена сім'ї не перевищує встановленого законодавством неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

У разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні, членам сім'ї безробітного або особі, яка здійснювала поховання, виплачується допомога на поховання.

Кожному з членів сім'ї, які перебувають на утриманні безробітного, а також громадянам, у яких закінчився строк виплати допомоги по безробіттю, надається одноразова матеріальна допомога. Порядок надання матеріальної допомоги по безробіттю та порядок виплати безробітним матеріальної допомоги та допомоги на поховання визначено Положенням, що затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 27 квітня 1998 р. № 578.

Кожний із членів сім'ї, який перебуває на утриманні безробітного, а також громадяни, у яких закінчився строк виплати допомоги по безробіттю та матеріальної допомоги по безробіттю, можуть одержати одноразову матеріальну допомогу в розмірі 50 відсотків установленої законодавством мінімальної заробітної плати за умови, що середньомісячний сукупний дохід на члена сім'ї безробітного не перевищує встановленого законодавством неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

Одноразова матеріальна допомога може надаватися не більше двох разів протягом календарного року. Для одержання одноразової матеріальної допомоги громадянин повинен подати до центру зайнятості письмову заяву, довідку про склад сім'ї та довідку про доходи кожного члена сім'ї за три місяці, що передують поданню заяви.

Для стимулювання зайняття безробітними підприємницькою діяльністю їм може бути надана безпроцентна позика за рахунок державного фонду сприяння зайнятості населення. Порядок надання

безпроцентної позики безробітним для зайняття підприємницькою діяльністю регулюється Положенням, що затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 27 квітня 1998 р. № 578.

Безпроцентна позика надається тільки на підприємницьку діяльність, пов'язану з виробництвом продукції, і може бути використана на придбання обладнання, інструменту, сировини і матеріалів, оренду приміщення, організацію робочих місць та на інші витрати, пов'язані з цією діяльністю.

Усі заходи, що вживає держава, спрямовані на зменшення рівня безробіття. Саме рівень безробіття, ступінь використання робочої сили є показником ефективності суспільного виробництва. Тому держава зацікавлена в тому, щоб трудові ресурси використовувались найбільш повно і цілеспрямовано. Система організаційно-правових заходів, що проводиться державними органами зайнятості населення, надає суттєву допомогу громадянам у підшуванні їм роботи і тимчасовому матеріальному забезпеченні в період, поки така робота підшукується.

Внаслідок звернення громадян до державної служби зайнятості населення виникають правові відносини по працевлаштуванню. Вони тривають від моменту такого звернення громадянина за направленням на роботу і закінчуються укладенням трудового договору.

Саме шляхом реалізації направлення на роботу правові відносини по працевлаштуванню перетворюються у трудові правовідносини.